

HOLMI

XIX. évfolyam 12. szám

2007. december

Szerkeszti: Réz Pál (főszerkesztő),
Radnóti Sándor (bírálat), Várady Szabolcs (vers), Závada Pál (széppróza),
Fodor Géza, Szalai Júlia, Voszka Éva

Szerkesztőbizottság: Bodor Ádám, Dávidházi Péter, Domokos Mátyás,
Göncz Árpád, Kocsis Zoltán, Lator László,
Ludassy Mária, Nádasdy Ádám, Rakovszky Zsuzsa.
Tördelőszerkesztő: Környei Anikó. A szöveget gondozta: Zsarnay Erzsébet

TARTALOM

- Imre Flóra*: Anakreón, Vas István • 1511
Tetszhalott • 1512
- Závada Pál*: Idegen testek • 1512
- Kemény István*: Midlife crises • 1534
Lecke • 1535
A huszadik évünk • 1536
- Kun Árpád*: Pikkelygatya • 1536
A másik • 1537
- Rakovszky Zsuzsa*: A svédek • 1538
- Schein Gábor*: (hajnali testek) • 1547
(egy levélre) • 1548
- Halasi Zoltán*: Keresztút • 1548
Pestises az ablakban • 1549
Idegen • 1549
A célba érkező • 1550
- Fodor Géza*: Tükhé – anagnóriszisz – katharszisz
(Verdi: „Simon Boccanegra”) • 1551
- Kelecsényi László*: Hol (nem) járt Krúdy Gyula? • 1559
- Németh Andor és Déry Tibor* levelezése, 1939–1941 (Közzéteszi
Botka Ferenc) • 1565
- Tóth Krisztina*: Állatságok • 1573
- Rostás Péter*: A „szunnyadó múzeum” (Száz éve nyílt meg a
Fővárosi Múzeum) • 1575
- Ébli Gábor*: K20+?=K21 (Modern és kortárs művészet
Németország múzeumaiban) • 1582
- Nyilas Atilla*: Az Álmoskönyvből
96.03.29. • 1591
Armageddon • 1592

- k.kabai Lóránt*: egy • 1593
Adamik Lajos: Arno Schmidt Stifter-dialógusa elé • 1595
Arno Schmidt: A szelíd antiember
(*Adamik Lajos fordítása*) • 1596
Szabó Sándor: Truditur dies die • 1612
Réved a vén • 1613
Sajó László: (ki)vonat • 1614
nagyszombat • 1614

FIGYELŐ

- Báthori Csaba*: Markiön markában (Sajó László:
Szünetjelek az égből) • 1618
Keresztesi József: A gyözedelmes remete
(Bán Zoltán András:
Susánka és Selyempina) • 1627
László Emese: Részleges leltár (Bán Zsófia: Esti iskola.
Olvasókönyv felnőtteknek) • 1631
Bán Zsófia: A kipontozott emlékezet
(György Péter: A hely szelleme) • 1635

A Holmi postájából

- Havasréti József* levele • 1641
Dörgő Tibor levele • 1643
Kerényi Ferenc levele • 1643

- Szabó T. Anna*: „Tanú vagy, nem mehetsz el” –
Szabó Magda emlékére • 1644
Réz Pál: Nekrológ helyett néhány szó,
az ő szavai • 1647

- Lator László*: Kosáry Domokos (1913–2007) • 1650
Klaniczay Gábor: Kosáry Domokos emléke • 1651
Kende Péter: A Kosáry hagyta úr • 1656

Megjelenik havonta. Felelős kiadó: Réz Pál. Vörösmarty Társaság
Levélcím: HOLMI c/o Réz Pál, 1137 Budapest, Jászai Mari tér 4/A
Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág
Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján,
Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál
(Bp. VIII., Orczy tér 1. Tel.: 06 1/477-6300; postacím: Bp. 1900)
További információ: 06 80/444-444; hirlapelofizetes@posta.hu
Előfizethető még postai utalványon Závada Pál címén (1092 Budapest, Ráday u. 11–13.)
Előfizetési díj fél évre 2500, egy évre 5000 forint, külföldön 50, illetve 100 euró
Tördelte: Kardos Gábor. Nyomtatta az ADUPRINT Kft. Vezető: Tóth Béláné

A HOLMI honlapja: www.holmi.org

ISSN 0865-2864

Imre Flóra

ANAKREÓN, VAS ISTVÁN

korán sötétedik már
még nincs hideg de borzong
valami bent talán a
bőr hús alatt a csontban
korán sötétedik s az
erdők napszínű tarka
lombja szürkébe hullik
az általános éjben
tompán fénylik a város
a házak elmosódnak
kocsik pirosa utak
üveggyöngye világít
korán sötétedik már
most kellene még egyszer
valami édesség a
szívnek szemnek magánynak
azok a magabiztos
telt rózsaszínű ajkak
gyermekin homorú orr
a keskeny arc világos
szemek a hosszú ujjak
ötven felé az embert
nem hívják kosarazni
Anakreón Vas István
szerelem gyors labdája
a halál vesz körül és
rám simul mint az ingem
korán sötétedik már
az átültetést végül
nem éli túl a rózsza
nem éli túl a szó sem
mi marad itt kihűlnek
jelek nyomok a lélek
korán sötétedik már

TETSZHALOTT

bezárva húsom reménytelenül
torz és élettelen tömbjébe
bénán taszítón szűrős-keserűn
magam mégis ifjú-magamnak nézve

a belső képen lángként lobbanó
hajjal a gyenge surló fényben
ormótlan kő és semmi vágyható
szürkeség formátlanság csak a nincsen

nem véd meg hogy már nincs többé remény
a semmi valami akarna lenni
ameddig lát ha csak lát is az én
a majdnem semmi még mindig nem semmi

a kőben még érez a tetszhalott
fáj a nem lesz ha nem fáj már a volt

Závada Pál

IDEGEN TESTEK

Pirkad már épp a csucsai kastélyhegy mögött, midőn vonatunk csikorogva fékezni kezd, hogy kofferek zúdulnak le, bóbiskolók buknak orra, kupéfálnak torlódik utas és poggyász – s ahányan csak ablakhoz tudunk fézni, aggódva dugjuk ki fejünket, nem esett-e baj, gázolás, ütközés, netán nem ugrott-e le a sínről valamelyik kerék.

Szabotázs!, evvel a fölhorgadó gyanúval ugrál le alakulatunk fürgébbje a töltés zúzott kövére, tán csak nem a síneket szedte föl a cudar románja?, kémlelünk előre a vörhenyesen derengő virradatban magunk is. Így akarná utunkat állni, késleltetni beérkezésünket Kolozsvárra? Hogy ne adj' isten távollétünkben teljesedjék be a magasztos alkalmi hozsánna, Észak-Erdély visszatértének örömnépe? Hiszen ha fegyver végül nem dördül is el, mialatt nemzeti sorsunk a román határon heteken át pengeélen táncol, a helyzet mégiscsak tekinthető hadiállapotnak – nem tréfadolog tehát, hanem ropant fegyvertény, melynek az a tétje, lesz-e vajon új magyar föltámadás.

Eközben az országúton ismét megelőz bennünket az a tűzeralakulat, amellyel először tegnapelőtt este Biharkeresztesen találkoztunk. Miként parancsnokuk be is számolt róla, nádudvari állomáshelyükről mozgósítják őket, hogy foglaljanak tüzelőállást a határvonalon. Éberem, éles töltetekkel ügyelik ott gyalogságunk menetelését, hogy elejét vegyék a vasgárdisták netáni orvtámadásának – merthogy honvédvezérkarunk

ezt az eshetőséget, nem bízván a románok szavában, ki nem zárhatja. De mivel ellenállás nem észlelhető, hát menetparancsot kapnak, fölcsatolják lövegeiket a Pavézi-vontókra, föl szállnak Botond gépjárműveikre, s útnak erednek.

De bizony nem lépik át a határt. Mert az a határ maga indul meg, mielőtt honvédeink még elérhetnék! S ahogy ezek haladnak, úgy húzódik ama hitvány gránicvonal mind keletebbre, nőttön-növelve édes hazánkat, annak területét s térfogatát mindegyre csak.

Már-már lépésben haladnak ezek a harcjárművek, mert az út mentén, amerre csak keresztülhatolnak, kitódul a falvak népe, az asszonyok sírva lobogtatják fejkendőjüket, a férfiak pedig levetett kalapjukat gyűrködve szívják hangosan az orrukat. Mármint a magyarság, de azért a románok is ugyanúgy kikíváncsiskodnak. A gyerekek viszont nemzeti hovatarozástól függetlenül falkákban rohanják körbe a gépkocsikat, s kapaszkodnak föl még a lövegekre is.

Hát hol jártatok eddig, édes fiaim?, evvel lép oda hozzájuk egy nagy bajszú öreg, és hull a könnye. Ha én tudtam volna, hogy így föl vagytok fegyverezve! Hát a románok is tegnap itt mentek keresztül, de az ő ágyúikat bivalyok vontatták... Ti meg, a magyarok – motoros tüzerek!, amilyent én még életembe' nem is láttam! Hát akkor hogyan nem hamarabb jöttetek föl szabadítani minket?! S belekapaszkodik az öreg a Botond kerekébe, és csak sír, és csak zokog.

Ahogy a tüzereket mesélem, a fölkelő nap ragyogása eltünteti épp a csucsai útkanyarulatban az utolsó Botondokat is – de csupán egy újonc tudósító kolléga figyel, aki csak tegnap, Nagyváradon ért bennünket utol. Ekkor a mozdony felől – mely föl-fölgatva gőzöket kezd kilövellni – futva jönnek vissza végre a hírhozók:

Vaklárma volt, nem siklott ki a vonat!

No, még szerencse!

Habár némi akadály a vasúti pályán mégiscsak képződött, mert alighanem az éjjel föltámadt viharos szél dönthette ki tőből az egyik elgyöngült távirópóznát, amely most félig szaggatott drótjain lógva dől be a vasút fölé, épp a mozdony orra alá. Ám ha szabotázs volt mégis, hát azt egy-két oláh suhanc is könnyen elkövethette, csak ki kellett választaniok a legkorhadtabbik cölöpöt, hogy azt lökdössék meg egy kissé. De hát így a zavarelhárítás sem látszik nehéz ügynek, majd egy-két nekiveselkedő kifelé dönti, és úgy fekteti tartóhuzaljaira a dűcot, s akkor máris roboghatunk tovább.

Persze föltámad rögtön, ahogy zakatol a vonat megint, a haditudósítói költészet: Hogy hát, ugye, miféle súllyal is bírhattak azok a hírek, amelyeket az utóbbi napokban ezek a fejünk fölött elsuhanó drótok továbbítani tartoztak. Hísz ugyan melyikünk nem rogya össze akár egy ilyen roppant egyszerű kijelentés jelentősége alatt is, hogy „Erdély visszatér”, ha a mi felelőségünk volna továbbítani azt? És ha e mondat végén kérdőjel volna csak, ki tudnánk-e vajon egyenesíteni felkiáltóvá?

Szerintem ez a legszebben úgy néz ki, szólal meg ekkor egy szemüveges karpaszományos tizedes csöndesen, hogy: Erdély visszatér, pont.

Míndeközben kivilágosodik a reggel – egyúttal beborul –, s Kolozsvár szinte karnyújtásnyira már.

*

Ez a megoldás, néz föl kéziratoss papírjából, hogy kettévágom a témát, és eddig tart az első. Magából a bevonulási parádéból pedig kikanyarítok egy másikat, így legalább két tárcám lesz abszolválva – darabonként nyolcvan pengőjével.

Erdély fővárosának bevételéről a holnapi számban tudósítom olvasóimat, írja le Urbán Vince a zárómondatot, és rácsavarja a kupakot a töltőtollára. Föllélegzik, és órájára pillant, így fogja elérni még a János vitéz végét. A színház előtt megvárja, hogy kitóduljanak a nézők, köztük az unokabátyja, Flórián Imre a társaságával. Van velük egy elég szemrevaló facér vörös – kezdés előtt még beszéltek is pár szót, míg a kitáru-
ló kapu felé meg nem indult a díszelőadásra kíváncsi tömeg.

Maga nem jön?, néz rá vissza a nő.

Nem, hát nekem... és mutatóujjával Vince önkéntelenül koppint a szíve fölé a szivarsebére, vagyis az oda beakasztott töltőtollára.

Mit mond?, hogy a szíve...?

Nem, dehogyan, hebeg zavartan, csak hogy dolgom van még...

De hát úgysem értenék már egymás szavát a lármában, távolra sodródva. Állna neki bemutatkozásképpen elmesélni, hogy ő egy olyan firkász, aki az országgyarapítási örömmünnep élményszerű tudósítására kötelezte magát? Kezdttem volna magyarázni, hogy míg a vendégsereget bezzeg már csak a multság várja, nekem sürgősen meg kell írnom a délelőtti katonai parádét?! Ahogy tekintetemmel követem a nőt, annyit látok még, hogy egy férfikönyök alaposan belapítja azt a fekete csipkébe bújtatott, dús emlőt, mégpedig a felém esőt.

Neki van igaza, mégiscsak a szív a fontos itt, nem a toll, mindig a nőnek van igaza. Maga biztosan megértené, Jankám, miként lehetséges, hogy pár perc alatt is alaposan megtetszik nekem egy nevető szemű vörös, annyira, hogy vágyakozva fáj szinte még az is, miért nem enyém az a keblébe fúródó könyök.

Mire visszaér a szállására, Vince már egészen sérelmesnek találja, hogy egy ilyen kivételes estén – amikor, úgy néz ki, a bolondulásig vagyunk mind följajzva, mintha úgy éreznénk, a zsigeri sejtektől a kozmikus erőig ma mindennek egyesülnie kell, ami szétszakított – őneki dolgozni muszáj. Állhat neki megírni a tudósítását, amiért kiküldték.

De hogy nem jut neki egy nyomorult szállodai szoba sem!, futja el megint a szégyenteli méreg. Bezzeg a Kozma-boyok, a filmhíradósok, rádiósok, MTI-sek meg a többi kedvenc – Pesti Hírlap, na persze! –, ezeket az állomáson bérautók várják, melyek nyomban a díszterre gördülnek, hogy a tömegben keresztülfurakodva közvetlenül szállodájuk kapujában tegyék ki a becses vendégeket. Míg őneki csak egy szalmazsákot löknek oda a református líceum ügyeletes tanári szobájában, melyet még meg is kellett osztania két tartalékos törzsrömmesterrel. Még szerencse, hogy amikor ezek esti portyára indulnak, ő benyit a szomszéd helyiségbe, egy biológia-szertárba – na, legalább van kulcs az ajtajában. Áthúzza oda matracát, takarosan megágyaz az ablak alá, és nekiül a cikknek.

Vagy messzire ne menjen, hát az unokabátyja, a revízió bennfentese és tótumfaktuma, Flórián Imre alezredes! Ő még választhat is, hogy a centrálbéli szobájában szálljon-e meg, avagy élvezze inkább barátja, Ziegler ügyvéd vendégszeretetét annak sétatéri villájában. Nem az, hogy ne érdemelné meg, hiszen a kormánydelegáció kíséretében nemcsak hogy jelen van Bécsben ama döntés meghozatalakor, hanem annak előkészítésénél is ott buzgólkodik mint tanácsadó, szándék-kiPUhatoló vagy üzenet-kiszivárogtató – de nem röstell serénykedni megszövegezőként vagy térképrajzolóként sem, mikor hol van rá nagyobb szükség. Inkább csak az, hogy Flórián Imre a nagy tisztességben, amit most ebben az ajándékvárosban élvez, ugyan mért nem veszi maga mellé az unokatestvérét, vagyis engem, pedig a nyelvem is kilóg, olyan iramban kell dolgoznom, s ehhez mindennel jól ellátva kéne hogy az események közelében legyenek.

Szállásod megvan, ugyebár, kérdezi Imre, bár inkább megállapítja csak, amikor a délelőtti díszszemlén összetalálkozunk – összetalálkozunk?, hát magának, Janka, nem kell magyaráznom, hogy persze én furakodom fel hozzá az emelvényre. Tehát sem panaszkodásra, sem egyéb fecsegésre nem ad nekem alkalmat, meg föl is harsan épp a kezdést jelző kürtszó.

Vince becsavarja végre a kupakot, föláll, kihajol az utcára – s egyszerre mintha kötélen kezdené húzni valami csáberő, az odakinti lámpa- és ablakfényes estében sietők és várakozók följajzott moraja, hullámmása. Kulcsra zárja a szertárat, s elindul, hogy mielőtt a színházhoz érne, kerüljön még egyet a Sétatér felé.

Itt is, ott is kocsimák, vendéglők sebtében nyitott, lócás-bakos-asztallapos terasszal, poharát az örömnünpre szorgalmasan emelgető közönséggel. Amott cigánybanda bazsevál, s a férfitorkokból és leányajkáról már alkalomhoz igazított nótasorok pattannak elő, lesz, lesz, lesz, csak azért is lesz, Kolozsvár is újra magyar város lesz. De odébb is föl-fölharsan egy-egy legényes kurjantás, katonásan csattannak össze a csizmabokák, s a sétatutak árnyából innen is, onnan is csiklandós női kacagás buggyan föl.

Egyszerre csak fiatal pár terem ott Urbán előtt – akárha kergetőzésből esnének ki a gyalogjáróra, úgy torpannak meg egymásba kapaszkodva. A katona zavartan szalutál, míg karján ragyogva és fulladozva próbálja csillapítani légzését egy nemzeti színekben pompázó leány – tudja, Jankám, olyan varrottas piros mellényben, azokkal a magyaros sujtásocskákkal, alig térdig érő, szinte selyemáttetszően semmi kis fehér szoknyában, vállán rojtos zöld kendővel. Haját szintúgy trikolórban csillogó gyöngyös pártá és szalag szorítja hátra, hogy ne omoljon kecses nyaka-válla ívére vagy a rövid ujjak buggyos habcsókjaira, de az a hanyagul odavetett, könnyű sálféleség is, magának mondani se kell, hogy inkább fölfedi, mintsem takarná a patyolatíngmell domborújának csupaszát, melyet mélyen belógó és még most is ingó kaláris hasít ketté, de csuklójára is ugyanabból a gyöngysorból tekert föl dupla perecet, míg jobbáiban aranyos láncon lóbál pattintóval nyitható, csinos kis retikült.

Amíg Vince a pironkodó honleányon legelteti szemét, addig az ifjú örvezető pedig őt méregeti félrehajtott fejjel, hogy ismeri-e, de már csap is a homlokára, megvan.

Hozta Isten a kincses Kolozsváron a tudósító zászlós urat is!, rikkant föl, s bajuszkáján hetykén pödörintve csattintja össze csizmasarkát.

S ő látja már, hogy hiszen ez az a sofőr, aki a napokban az egyik tűzérszakasz Botondján még meg is autóztatta, és Vince szórakozottan elmosolyodva int oda. De csak odaintek, és haladok is tovább, mert ahogy ezek egymásra néznek, nagyon igyekezhetnek már elfoglalni, ha mondhatom így, valami tüzelőállást.

Mert esküszöm, még a baszhatnak is csupa magyar máma!, vagy tán épp az a legmagyarabb. A frizurákat ékesítő hajdíszek és virágok színpompája nemzetiszín-pompa, a dekoltázsokban a bimbók feslése csupa kokárda-szirombontogatás, de még a combot fölillantóan libbenő szoknyák is akárha szélfúttá lobogók hármass hullámaina vetnék, mert ma éjjel minden mámoros üzekedés egy-egy anyanemzettest öle-közepibe röpít. Ámde ha hongyarapításunk talpasai közül olyan hódítót veszünk, ki a testnek a testre szabott hódolatából mégse ragadhatja meg a maga kézzelfogható porcióját, hát annak baszdühe is mindigre magyar düh marad.

Föl kéne szabadítani!, vagy legalább le kéne jegyezmem magának az ilyesmit, ha már egyfolytában írom is, amit más csupán megérez, amit közvetlenül átél. Amit lát és mutat, meghall és kimond, amit eszik, iszik, kóstolgat, ölel és harapdál, s egyszersmind a magából is megízlelni kínál – míg én séta közben, fejben is csak írok, folyton dolgozom.

S akármerre kaparászok, csak falat találok. Ezt Urbán Vince már a vendéglői asztalvégen, a sarokba szorulva morogja maga elé, ahova szinte percek alatt préseljük őt a színházból kitóduló perisztaltikájával – helyzetünk mindazonáltal kivételes, hisz bennünket foglalt asztal vár. A szót Flórián Imre alezredes viszi feszt, a fekete csipkeblúzos vörös pedig, akiről Vince csak annyit tud meg, hogy Mártinak szólítják, nemcsak hogy messzi átellenbe kerül, de mostanra már oly pajkos szemekkel és mosolyokkal kokettál a szemközti szemüveggel, mintha az nem a feleségével volna – lehet, hogy nem is avval van?

Raó-zsalemél, elfű' a szél, rezegetti a szemüveges úr a vörös Mártinak, akiből erre nyihogó nevetés pukkan ki, és csettintve gyorsít vigadóra: Nyukk-szika csön-des temető-be', szemétle-zár-jajah-halál!

Csúfolódtok! Nincs igazatok!, torkolná le őket a szemüveges neje, aki tán nem is a neje, én kimondottan el is sírtam magamat a Kék tó, tiszta tónál, s a kis tokás asszony megrovóan ingatja fejét.

Ziegler ügyvéd, aki e vacsorára mindnyájunkat meghívott, most összevitkozik éppen Flóriánnal, mert nem érti, a magyarság miért ne kaphatna mindent vissza. Engedték volna meg inkább, hogy megtámadjuk Romániát, seregeink úgy hatolnának előre, mint kés a vajban!, jól mondom, naccsasszonyom? És tessék, már az ügyvéd is a vörös Mártának produkálja magát!, tőle vár helyeslést, habár csak egy futó kis fintort kap helyette.

Ugyan, kérlek!, emeli meg erre a hangját Flórián alezredes, hogy további területfoglalás?! – mire alapozod ezt mégis?

De hát Imre, hajol közelebb az ügyvéd, te vagy a katona, jobban tudod, mekkora haderő vonult föl. Hát mi másra gondolhatnánk így, mint Erdély maradéktalan visszahódítására?

Gondolnátok inkább szervezetlenségre és fejtelenségre, az örök magyar slamperájra!

Urbán Vince úgy követi a vitatkozókat, hogy most már csak arra figyel, mikor szűrhatja közbe kikészített mondatát. Amelybe ő hajdani magántanítványának édesatyját, vagyis magát a kormányfőt fogja kifejezetten belefoglalni. Na most! Kérem szépen, énnekem a gróf úr – és itt torkot köszörülve emeli föl Vince a mutatóujját –, márminthogy a miniszterelnök, aki ma szintén a város vendége, ugye, maga fejtette ki, hogy a bevonuló sereg mellé ő egytől egyig személyesen, bizalmi alapon jelöli ki a kormány megbízottakat. Továbbá arra inti őket, hogy Erdély egész népét, legyen az akár magyar, akár román avagy szász, becsüljék meg egyaránt.

Mire a társaságbeli férfiak rögtön felhördülnek: Nanana!, azért, na. Mert nem úgy van ám a magyar meg a román, akárki mondja is. A szászról nem is szólva, mert az megint másképpen más tézsta, jó, hogy nem már a zsidót is egyaránt. Míg a vörös Márta végre azzal fordul oda Vincéhez, amivel a többinek is kellett volna: Mért, hát maga személyesen ismeri?

Hogyne ismerném, hát Imre is megmondja! Nem, itt ma nem beszéltem veled, de nemrég, pár napja találkoztunk, ahogy jött át a Fürdő utcán, mert oda volt a Bazilikában gyónni, és ment éppen haza. És ahogy megállunk a József nádor szobra előtt, hát ott említette meg a tízmillió pengős erdélyi segélyakciót is.

Mit említett?!, Vince! Majd' megmondtam, mit.

Hogyhogy mit?, a segélyt!, bizonygatom Imrének elképedve, de meg se hallja – most mondja meg, Janka, egyszerűen meghazudtol, ott, mindenki előtt!

Majd pont teneked... Mikor az még el se dőlt. A kormány megbízottokról meg csak annyit, lép Imre máris tovább, hogy csupa idegbajos, alkoholista és korrump főtisztet reaktívtak erre a célra. Nyíltan meg is lett mondva, hogy ne a képesített alkalmaságra, hanem a megbízhatóságra nézzünk. Most akkor én itt a nagyesküt leteszem, emeli meg a hangját, hogy ez nekik nyílt fölhívás. Ama keringőre, hogy csak tessék, uraim, lehet önkényeskedni – túlkapás?, ugyan már!, romlott, üszkös a mi magyar lelünk, be van kalkulálva!

Így beszél a mi ünnepi asztaltársaságunkban Flórián Imre honvéd alezredes, ezért a magunk részéről inkább jókedvet indítványozunk, hozzá mértékkel némi hejehuját, úgyhogy a „Kolozsvári vigadóban szépen szól a magyar nóta” meg hasonló egyebek kerülnek végül terítékre.

Legvégül pedig: No, és mire jutott?, fordul oda Urbán Vincéhez a vörös Márta váratlanul, ahogy már kifelé indulunk az étteremből. Mutassa!

Kicsoda?, én? Hogy mivel...?

Hát hogy elkészült-e.

Mit? El, hát persze...

Hadd lássam...!

Vagy ahogy vesszük...

Úgyhogy vegyük szépen elő, nézzük csak...

De magácska mire is érti...? Nem hoztam el...

Hogy fogyott-e belőle... Nem hozta magával? Hát akkor mi dudorodik itt?, érinti meg a vörös Márti, és hüvelykujja begyével a szöveten át sodorja ki Vince szivarzsebéből a töltőtollat. Szokta ezt egyáltalán használni?, tartja a fény felé kuncogva.

Jöjjön, meg is mutatom, ragadja meg a tollát Urbán a nő kezével együtt, és már tombolni érzi vérért.

Ha megpróbálná elmondani...

Mit? Mit...?, dadogja Vince.

Mit? Hát hogy... erről az ünnepről, vagy hogy mit írt a díszszemlérről, feleli a vörös Márti, de micsoda hamis szemmel!

Maga honnan tudja, hogy...? Egyébként addig még el se tudtam...

Honnan?, nevetgél a nő, hát az alezredes úr mondta, hogy...

Addig el se jutottam még... Mit mondott?, ki mondta?

Árpád apánk, harsan föl most egészen közélről, ne féltsd ősi nemzedet, zengeti egy alkalmi kórus, nem vész az el, ha eddig el...

És mi lenne, hajolok ekkor egy aranylóan rőt tincsen át a lenyűgöző fülkagylócskához, ha segítené?, mert reggelig meg is kell még írnom. És ebbe az idillbe jön ekkor, Jankám, a beletaposás:

Hogy hát akkor jobb, ha máris indul, zászlós úr, mert aztán szégyenszemre nem fog elkészülni! Ezzel lép be közénk hátulról – hogy ki?, hát az én Imre unokabátyám. S avval belekarol a vörös Mártába – pedig ők egymással egész este egyetlen szót se váltottak! –, s már el is indul a sétaösvényen a nevetgélve dülöngélő nővel az alezredes, aki máma oly sok magyar földet visszahozott. A győztes, aki mindent visz.

Na de hát én azt se tudom, kezd most mégis kiáltozni s kitárt karral pörögni a már alaposan becsípett vörös Márti, énnekem fogalmam sincsen, hogy melyik a nagyobb – dehogyisnem tudod, Mártika, tudtuk mi jól, hogy pontosan tudod, melyik a magasabbik rang –, a zászlós vagy az alezredes...!

Urbán Vince kéri figyelmüket Kolozsvárról – hadd köszöntsem olvasóimat ebben a virtigli tudósítói formában, ha már jelentkezésemet távbeszélő készülékbe olvasom be '940. szeptember tizenhatodikán.

Erdély fővárosának fölszentelt ünnepe, a nemzet ölébe való visszatértének, újjászülésének tegnapi napja örömkönyvekben úszva virrad reánk, magyarul:

Szemerklő esőben érünk a városba. Ám ahogy haladunk utcáin befelé, Kolozsvár előzékenyen szárítgatja máris, hogy derültebben mutassa felénk orcáit. Homlokzat, cégér, föliratos tábla itt is, ott is föl van virágozva, egyre-másra tűnnek elő a nemzeti színek, a kirakatablakai díszek, beljebb a házak két oldalról mind sűrűbben föllobogózza.

Kolozsvár népe a reggeli órákban már a téren áll, keresi-próbálja, honnan láthatja majd jobban a díszszemlét – beöltözve ki-ki legünnepibb ruhájába. A környékről beözönlő paraszti népség kikeményített fehér ingben, színesen szóttos katrincában vagy gyöngyvarrottas bujkában adja meg a módját, a helybéli polgárság férfinépének jobbra csupán a legkevesbé viseltes öltöny alaposabb kikefélése jutott, hiszen az asszonyok sebtében inkább saját maguk magyarosnak szánt ruházatáról meg a gyermek Bocskai sujtásainak kihímezéséről tudtak csak gondoskodni, míg a régi nagy erdélyi családok nagyobb részét elszegényedett sarjai pedig naftalinból kivett, ám frissen vasalt díszmagyar zsinóros mentében s ódon udvarházi asszonyruhákban feszítenek.

Az ünnepség tizenegykor kezdődik, midőn a kormányzó és hitvese megjelenik a város főterén, s őfőméltósága érces hangja végre fölharsan.

Két éve Kassán fehér lóhátról celebrálta a hódítás parádéját, s hányan, de hányan, emlékszünk, ahogy megáll a dóm kapuja előtt, elhallgat a fúvószena, odamasírozik a főparancsnok, és a magas nyeregbe föl jelenti neki, hogy a Felvidék visszatérte alkalmából, miközben szép lassan s föltáróan megemelkedik a kormányzói lófarok, s izgatottan integetni kezd, hogy a díszszemlére összes seregünk, az egész város meg a megye fölsorakozott, mire a főméltóságú végbél ünnepélyesen kibontogatja meghökkentően szélesre táguló, fekete tömlőgyűrűjét, s a napvilágra enged türemkedni egyszerre három, majd még további négy könnyed állagú, puhán omló, sárgás növényi salakgolyót, melyek aláhullva sem esnek szét, sőt, a maguk jelentőségében tartósan párállanak a kockakövön a környező néma csendben. De ezt ugye nem írta, édes Icuám?, hát persze hogy az olyan hétpróbás gyorsíró, mint maga, meghegyezi addig ugyebár szépen a ceruzát...

Beszél tehát egy ember, beszédet intéz népéhez egy férfi, aki épp elégszer látott már veszélyt és napsütést...

Hát te meg mit írsz?, emelkedik föl most a biológia-szertári matracról egy borzas leányfej, s a combomba máris hegyes kis könyökök mélyednek, hogy a kócos így próbáljon a papírba lesni s ügyel-bajjal beleolvasni: Hadd idézzük föl tehát a költővel, hogy lépteink nyomán fenn a Hargitán s völgyeinkben lenn tornyok hangja zeng, már semerre sincs átkozott bilincs!

Csak az a baj, hogy ez a kócos nem vörösen kócos, mert ez itt sajnos nem az a nevető szemű vörös Márti. Hanem egy olyan, akit meg is fizettek nyilván, merthogy eredetileg a részegen is tréfás kedvű s önzetlen törzsőrmesterek közös babája volt. Kit a fiúk hajnalban a leány gyanakvó nevetgelése közepette küldenek át végül a szertárba, nyisson be bátran, nem kell félnie, hiszen csak ketten tartózkodnak odabenn, kik ugyan kissé vékonydongájú, csortos alakok, de jó modorúak, nem részegek, és nem is hóbörögnek.

Ám egyedül vagyok csupán, aki benn tartózkodom, mert a szertár díszét, a csontvázat átvittem már a takarítószerek lomtárába – a lány ezért igazán hálás lesz, amikor

megtudja, hogy tréfán kívül egy halálfejes tetemváz zörgő karjába futhatott volna. Köszönetét, ahogy maga szokta mondani, Jankám, furfangosan, ám teketória nélkül fejezi ki azzal, hogy az ölembe alél, ahol aztán már elég könnyen föltalálja magát.

Ellenben a vörös Márti – akire pedig ostoba módon még vártam is egy darabig, hát-ha iderohan hozzám – ezek szerint csak rájött sajnós, hogy a zászlós meg az alezredes közül melyik az erősebbik kutya.

Édes Erdély, itt vagyunk, érted.

*

Na és amit kihagytál, Vince?, hátha mégis azzal járnánk jobban?, hajtja föl reggeli teájának maradékát Weiner Janka. Nem lehetne, hogy ha a cikket így megfordítom, akkor a hátoldalról azt olvashatnám, amit nem adsz nyomtatásba? Na de hát nem te vagy az egyetlen kiküldött munkatárs, akinek a szava az én konyhámig elér, ereszti ölbe az újságot, és Flórián Imrére gondol persze.

Kilép a műteremből a Fővám térre nyíló tetőteraszra, körbeforogva bámul föl az égre, amely tisztulni látszik, mire megmosom a hajam, sütni fog a nap. Összekulcsolt karját hátrafesztíti a feje fölött, kidülleszti mellét. Mekkora szerencse, hogy Marcsát elengedte a lánnyal Budaörsre szüretelni – milyen jó most egyedül lenni! Ki kell használnom, ami a szeptemberből hátravan, ami voltaképp nyári napozásnak tudható be még. Nem mintha az őszi, sőt a téli napfürdőzés nem volna éppoly csábító, s ezért nem mintha ő ezeknek ne lenne éppoly szenvedélyes híve.

Később a madárminitásan hímzett japán köntösében ül ki teraszi nyugszékére hajat szárítani és lábkörmöt vágni – a sarokreszeltetés, bőrkeményedés-vágatás ráér a jövő héten, amikor majd a hajából is le kell nyírasson. Most viszont ahogy megszárad, megfésüli és kész – a hirtelen vendégeknek, akik csak úgy meghívatták magukat egy kis potyavacsorára, feleljen meg így is.

Reggel idetelefontalt az unokanővére, Gáborné Kulcsár Emma, nem bánja-e Janka, ha estefelé átjönne a gyerekekkel, csak hogy alaposabban megbeszélhessék, ki milyen hírekhez jutott. Nem telik el fél óra, s mintha máris a várható vacsoraillatot szagolná ki, Flamm Jánoska jelentkezik – na most mit számít, jöjjön hát ő is. De mi lenne, mondom, ha egy füst alatt letudnám akkor Raposka Károlyékat is? Tekintettel a mióta üzengető Sárira, ki folyton idetolakodna, s aki férjének legutóbb már meg akarta tiltani, hogy énhozzám egyedül jöjjön.

De mit adjak nekik?

A körömvágással járó hajlongások, az olló nyírásirányától függően így és úgy forduló felsőtest kilengései észrevétlenül kezdik lazítani hasán a fényes szaténöv hanyagul hurkolt csomóját, de ahogy talpát most az ölbe emeli, a pongyolaszárnyakat kétfelé félre is gyűri. A fölösleges ruhadarab a mellről és a vállról mégis csak akkor omlik le, amikor már a nap is véglegesen kisüt. Bablevest főzők nekik füstölt csülökkel, határozza el hirtelen, ahogy a farács padlóra hajított törülközőn végignyúlva megemelt csípőjét fürgé talp-sarok fordítgatással napirányba igazítja, nehogy a bágyadt sugarak be ne találjanak a félrebillentett combok közé. A maradék oldalassal, sok sárgaréppával, fog a fene nekik egész nap főzni – délután tudniillik még le is akar pihenni egy órára.

Ami nemcsak a hosszú életnek titka, hanem a fiatalság megőrzésének is, miképpen erről Gáborné Emmát világosítja föl egyik levelében a férje. Ezért ő, mármint Gábor Dezső – katonai vagy munkafegyelem ide vagy oda – bizony idegenbéli besoroztatása

közepette, miskolci szállásán is naponta ragaszkodik ehhez az ebéd utáni alvási szokáshoz, amihez pedig idehaza inkább csak vasárnaponként jut. Persze Miskolcon könnyű, hiszen ott – noha fegyverről nem is álmodhat – végtére mégiscsak visel valami rangot, itthon meg csupán családfi.

Weiner Janka a sziesztát illetően sajnos mégse követheti a rokon példát, hiszen alig-hogy ledől, felcsöngetik, és éppen Emma áll az ajtóban kiskamasz fiával. Hogy ugye Janka nem bánja, hogy hamarabb jöttek, de a gyerekek elmaradt a német különórája.

Palcsi, töröld meg a lábad! Jól vagyunk, és te, Jankám?, de tényleg nem zavarunk? Dezső?, hát ő is jól van, majd' minden nap ír. Kisfiam, köszöntél?

Kezicsókolom.

Mit ír, mit ír...! Na, nesze, itt az első lapja, véletlenül benn maradt a tárcámban.

Janka néni, megnézhetem addig a Janka néni új fénymérőjét?

Drága kicsi Emma, szombat délután negyed hat van, és Hatvanban uzsonnázunk. Pedig reggel már negyed hétkor elindultunk, de Kőbányán sajnos órákig kellett vesztegelni. Az út kellemes, gyönyörű idő van, a hangulat is jó. Közben alszunk néha egyet, mert mindenki álmos, de az olykori éber állapotokban adódik azért egy-egy bridzsparti. Életkém, ahogy tudok, telefonálok, hogy a címemet közölhessem, mert már nagyon vágyom rá, hogy az írásodat olvashassam. Ja, Punókám, az újságot el ne felejtseed visszarendelni!

Most mit vihogsz?, így szokott becézni, na és. Nem, csak magunk között, ha nem hallja más. Jaj, ne, Janka, majd erről máskor... Amúgy az újság-előfizetést énszerintem lemondani szoktuk a magyar nyelvben, teszerinted is? Édes pofa, mi?, hogy így eszébe jut valami, és máris utasít, nekem meg a kis kutyanyelvvel a kezem ügyében muszáj a leveleit olvasnom, hogy fölvésem a parancsait.

Aztán arra kérlek, életem, hogy csináljatok Palcsival egymásról jó fényképeket, és küldjétek el nekem. Palcsit megcsókoltad helyettem sokszor? Mondtad neki, hogy mit csinált félálomban?, hogy ő is átölelt és csókolt engem? Szervusztok, aranybogaram, legyetek jók egymáshoz, csókol benneteket Apu.

*

Drága Dezsőm, kezd válaszolni azon nyomban Emma, egyszerre kaptam meg Hatvanból írt lapodat és Miskolcra küldött leveledet. Köszönöm, szívem, hogy ennyire szíveden viseled a nyugalmamat, s ilyen gyakran és kimerítően tájékozatsz.

A szombat rémes volt, ahogy az lenni szokott, ha az ember amúgy is rossz hangulatban van. Az üzlet is a legsivárabb hangulatot mutatta, összesen 74 pengő, beleértve Knorrék kétszer 18 pengős törlesztését. Egy tucat Sphynxet elküldtem Wolf Bercihez földolgoztatni, mire ő ebből ötöt rendesen tussorral csinált meg, a többit viszont valami szörnű vacak nem tudom micsodával. Ezeket visszaküldtem, hogy ha lesz tussorja, lenne szíves avval. Erre ma reggel azt mondja, megállapodott veled, hogy ha kifogy-na, bélelheti mással is. Dezsőkém, ez igaz? Már megbocsáss, de én szégyellnék tíz pengőért ilyen árut kínálni! – a minőség már amúgy sem a régi, és most még ez a lehetetlen bélés!

Ami az utazásomat illeti, boldogan mennék Palcsi nélkül, van autóbuszjárat is, és az olcsóbb, Palcsit pedig kiküldhetném addig Hanzival – vagy Csillaghegyre, vagy a szüleihez, Budaörsre. Csak legyen annyi bevétel, hogy lelkiismeret-furdalás nélkül mehessek! Van ugyan egy fűzőrendelésem, remélem, az lebonyolódik szombatig, és akkor ebből nyugodtan utazhatom, nem?

Deák persze ma sem fizetett, a megszokott üzenettel, hogy majd ő jön be. Hát nekem ne jöjjön, inkább odaküldök minden nap! Aztán még elment két nyolcpengős ing, két ötpengős nyakkendő meg egy zoknitartó, bejött továbbá Gyökér főhadnagy az ingéért. Most van fél négy, hátha lesz még valami, bár a kilátások nem olyanok, megint zuhog az eső. Dányi öméltósága e percben távozott, s nem üres kézzel, vett egy esernyőt 22 pengő értékben. Szívem, szervusz, majdcsak túlleszünk ezen is. Csókol nagyon-nagyon sokszor a te Emmád.

Másnap Emma nem kap a reggeli postával semmit, ezért Dezsőnek már a Jankához mégiscsak befutott semmitmondó kis lapjára is féltékeny lesz, ám délutánra, minthogy a levél megjön, ez elmúlik. Hozzá is fog máris, hogy Dezsővel ezt tudassa, az Úristennek pedig megköszönje, hogy ilyen férje van, aki tud örülni a természetnek és a munkának, s ezt át tudja vinni, úgymond, az emberekre is, akik rá vannak bízva. Az üzlet miatt, ezt Emma nem győzi ismételni, Dezső ne csináljon magának semmi gondot. Legalábbis egyelőre ne.

Tudatja továbbá, hogy Mazalán rendelt egy nyersselyem inget és két alsónadrágot, Blazsek Magda pedig szeretett volna ballonkabátot, de nagy volt neki.

Mivel megjött közben Palcsi a hírral, hogy autóbusz Miskolcra csak reggelenként indul, írja meg hát a drága Dezső, utazzon-e azzal (viszont akkor csak vasárnap délfele érne oda), vagy menjen-e mégis inkább a szombat délutáni vonattal. De nagyon kéri, Dezső intézze úgy, hogy ne legyen szolgálatban. A viszontlátásig nagyon-nagyon sokszor csókolja Emma.

Édesem, melyik ruhádat hozzam magammal, ha jövök? Palcsi kéri, hogy minden bélyeget tegyél el.

A szombati vonattal utazott, de mért érdeklí ez Jankát. Ő egyáltalán nem ingerült, legföljebb egy kicsit fáradt. Magától értetődött, hogy Dezső nem volt szolgálatban, hiszen úgy csereberélnek beosztást egymással, ahogy akarnak. Életükben először voltak egymástól távol ekkora időre, majdnem két egész hétre... Ennek az összetapadtságának megvan persze a hátránya, miből következően most a távollétnek viszont így keletkezett némi előnye.

Ezt nem is csak a vágyra érti. Hanem inkább arra, hogy az ő kettészakítatásuk fájdalmából – mert Janka ne feledje, hogy ők nem önként, hanem behívóparancsra vettek egymástól búcsút – miként fordul ki a semleges hiány, amelyben megtelepszik lassan a megkönnyebbülés. Hogy hiába szaporodtak meg a teendői, valami érezhetően pihenteti mégis. És mire átölelheti, addigra kicsit élvezhetett már abból is, hogy milyen a férje nélkül, sőt, elkezdett volna éppen hiányozni...

Hogy úgy...? Hát úgy is, persze hogy elkezdett, de még egyszer mondja, nem elsősorban a hísról van szó. Hanem ilyen lelki, érti-e Janka?, rokon lelki, sőt, hogy mondja?, majdhogynem a bridzspartneri értelemben vett társasági szükségletéről. Utóbbi persze – már abban az arányban, ahogy a házastárs és az összes többiek között ez megoszlik – vígan pótolható másokkal, és csak a rá eső rész marad kiszignálva személyesen neki, mármint a Dezsőnek, ha érti Janka, ő hogyan érti.

Ja?, hogyhogy milyen?, hát ilyen... lakrész valami magánház oldalsó szárnyában, egy közös szoba kiskonyhával, mosdókamrával. Ketten vagy hárman?, nem, inkább csak ketten lakják ilyen... kicsodák ők, tiszthelyettesek, mert a legénységi körletben nem tudták elhelyezni őket. És a szomszéd házban van a keret, a tisztikar meg a parancsnok. De mindegyik egy átjáróház, amolyan legénytanya, el lehet képzelni. Mint-ha röviddel kanmuri után érkeznel, nem volt idejük se kiganézni, se ágyneműt cserél-

ni, de még kiszellőztetni sem igen, úgyhogy rögtön arcul csap valami sajátos elegy a dohányfüst, a borotvaszappan meg a hanyagul feltörölt másnapos hányás bűzéből...

Úgy van, tetejébe a huzamos férfimოსdatlanság, kivált ami az intim tisztátalanságot illeti, félre ne érts, nem Dezsőről beszélek, csak a helyről, ahol tartózkodnia muszáj...

Nem, Jankám, abban nincsen tapasztalatom, ugyanez mit jelent körülméletlenséggel tetézve.

Ugyan mi az ördögöt lehet egy éjszakáról mesélni?, különben is fényes nappal, délután fél ötkor kezdődött...

Nem!, akkor se részletezi. Kettesben voltak a Dezsővel bezárkózva, mindvégig zavartalanul, ez a lényeg, vagyis amitől egyes-egyedül tartott, hogy valaki beállít majd, szóba se jöhetett. Ja, de azért kimentek vacsorázni közben valami Korona nevű helyre, voltak ott még hasonszorú bajtársak, úgymond... Igen, szintén asszonyostul, afféle bármikor nótára rágyújtó, cigányt odaintó hangulatban.

Drága Dezsóm, nálatok is ilyen csúnya ősz van? Mit csináltok az emberekkel és magatokkal ilyen időben? Nem nagyon rossz a hangulat? Ne engedd, hogy úrrá legyen rajtatok! Talán nem fog soká tartani, és ha kisüt a nap, megint minden más lesz.

A mellékelt kasszaraportban az 56 pengős tétel bizonyos Szent-Lőrinczy Ákos törlesztése, akiről kisült, hogy ő az az úr, akinek te a nagy Vatter harisnyát adtad el. Viszont szemrehányást tett, hogy a haskötők dolgában zsidó boltba rekkommendáltam! Hoppá!, mondtam neki majdnem, drága szomszéd, hát minket meg minek néz? – ő, hát nagyságos uram, mennyire örvendünk, hogy ránézésre tán el se vagyunk dönthetők szinte!

Urbán Vince, mielőtt elutazott volna Kolozsvárra, érdeklődött, lesz-e vastagabb alsónadráganyag, októberig még vár, ha addig nem kapunk, akkor beletörődik, és ebből csináltat egy tucatot. Lázár doktor – tudod, akinek a Ferenciek terén van fogorvosi rendelője – inget szeretett volna rendelni, egyik sem tetszett neki, nem csodálom, de hát nem is nagyon forszíroztam. Kérdezte továbbá, ki az a Gábor Dezső, aki mint cégtulajdonos van föltüntetve, megnyugtattam, hogy az a cég címerén szereplő Gábor Lajos legitim fia, vagyis te. Alapos ember!

Életem, hogy érkeztl, hogy utaztl? Most kellene, hogy az „érzelmeimről” írjak valamit, ugye. De ez így nem megy! Majd ha együtt leszünk megint. Két-három, négy hét múlva? Addig elégedj meg azzal, hogy csókollak. Ma reggel 10 fokot mutatott a hőmérő, este pedig alig tudtam felmelegedni. Hiányoztl. Szervusz, életem, csókollak nagyon és sokszor – Punókád.

Akkor hadd csókolja ő is a kis feleségét viszont, ahogy és ahol az szereti – szombaton délben jelentkezik és öleli szívecskéjét Dezső. Negyed egyre értek be Ládiból, másfél napjuk szabad. De jó volna, ha kimehetne Punókája elé a vonathoz! Most azt se tudja, neje benn van-e még az üzletben vagy már weekendezik. Neki a tegnapi délutánja úgy telt el, hogy 2-től negyed 6-ig aludt. Este két robbert játszottak még vacsora előtt, 22 fillért leadott, tehát még pluszban van. Vacsora után olvasott egy darabig az ágyban, hogy elálmosodjon, de sajnos ez nem sikerült. Mégsem szabad ebéd után aludnia, mert akkor az éjszaka hosszúnak és nyugtalannak bizonyul. Neki is nagyon-nagyon hiányzott Emma.

Érdeklődne, hogy életkéjének vajon tetszenek-e a képek. Vett egy fénykioldót, de ezt nem kapja meg az a bűdös kölök. Aki meg mit csinál vajon. Nem írt róla Emma semmit. Igaz, hogy a gyerek is írhatna.

Öt órára megint megbeszéltek egy partit. Vacsoráig játszanak, este talán bemennek a városba. Két hete járt benn utoljára, ám akkor épp Emmával, és az mennyire jó volt!

Ma nem készülnek a Koronába. Vagy az Avason vacsoráznak, vagy az étkezdeben, és akkor csak feketére mennek be az Abbáziába.

Az idő ma változó, egypár csepp eső is volt, de a nap is sütött. Túlnyomórészt azonban felhős az ég. Nincs hideg.

Szeretném már tudni, mikor csókolhatlak valóságosan is. Sokáig nem bírom ki, egyszer csak hazalógok. Szervusz, édes életem, csókollak: Dezső

*

Tessék, a nevezetes diólikőr, áll elő Janka a teli pohárákkal, miután Emma visszajött a fürdőszobából. És hogy tényleg azt írja-e Dezső, nem bírja Emma nélkül, s egyszer csak hazalóg, édes egy pofa.

De vajon mit jelent, amiről itt ír, húzza elő a japán pongyola zsebéből Janka a bontott borítékot, hogy nyugodj meg, édes aranyom, nem udvaroltam senkinek? Ne kapkodjon már Emma, hát még képes és eltépi...! Jól van, mindjárt, csak hadd olvasson föl belőle... De hát mért kellett letagadnia? Pedig ő meglátta rögtön a retikülben, ahogy Emma púder után kotort. Higgye el, nem is olvasott volna bele, ha Emma nem dugdossa, viszont így most már tényleg kíváncsi, szóval...

Szóval nyugodj meg, édes aranyom, nem udvaroltam egyáltalán, még csak a legkisebb flörtöm sem volt senkivel, és nem vágyódom senki után, csak teutánad... De hát mi van ebben Emmának titkolnivalója...?!, erissze már, tényleg el fogja szakítani...!, nna.

Vagyis csak teutánad. És még csak meg sem nézem a nőket úgy, mint Pesten. A társaság egyáltalában nem ront rajtam, sőt örömmel állapítottam meg, hogy van még rajtam kívül sok rendes, hű férj, és így nem kell a hűségemet rendellenességnek tekinteni. Megjegyzem, az utánad való vágyam legföljebb ötven százalékban testi, a többiben tisztára lelki. És az előbbi ötven százalékot sokkal könnyebben tudom leküzdeni, mint ahogy gondoltuk volna. A rövid, ám egészséges, mély alvás teszi, és a sok szabad levegőn való tartózkodás. Habár, legyenek őszinte, tegnap ébredés után annyira nem tudtam, hová legyenek, hogy muszáj volt ideképzeljelek a paplan alá...

Ám e pillanatban Emma rutinosan a tűzhelyre tekint, hogy figyelemelterelésül sikkantasson egyet, s míg az őserinte túl élénken rotyogó fazékra figyelmezteti Jankát, kikapja kezéből a levelet, s közben odaveti, mit kotyvasztasz itt különben, ha nem vagyok vindisgréc.

Elismeréssel kell nyugtáznom unokanővérem cselét, ahogy a levelet elkobozta, el is nevetem magam, s miközben kiterelem Emmát a teraszra, amely vöröslik a műegyetem fölött készülődő naplementétől, már arról beszélünk, kiket várok még. Hogy először is jön az én kútba esett vőlegényem, Raposka Károly a nejevel.

Emma hüledezve nevetgél – tényleg a vőlegényed volt?, én azt hittem, Flórián Imre volt a vőlegényed!

Imre majdnem a férjem lett, az más. De jegygyűrés eljegyzést egyedül csak Raposka Kárlival tartottunk.

Hogy előadhassa megismerkedését a vőlegényével, Berlinbe kell kanyarodnia és vissza '29-be – Janka zongoristává akarta ott kiképezni magát, de hamar főlhagyott vele, és megtanult inkább fényképezni. De akkor éppen nem volt se zongorista már, se fényképész nem volt még, amikor a berlini Hotel Esplanadéban – miként Emmának meséli, egy rendkívül előkelő magyar diákegyesületi bálon, ahol az ifjak reménybeli adakozókat próbálnak szórakoztatni – találkozik Raposka Károllyal. Ahogy ott megpillantja, ez a karcsú magyar diákvezér, bálelnök és vezértáncos nem csupán egy való-

ságos államtitkárnét táncoltató dzsigolóként lép föl éppen valójában, hanem gátlástalan szerepelvezése miatt tényleg annak is látszik. Miközben feszesen fess háta mögött azt pusmogjuk, hogy ha egyszer ez a friss hús a magyar intézet kádere, akkor oda nyilván nem vehették föl Carl Heinrich Becker kultuszminiszternek, a magyar ügy nagy pártfogójának a rábólintása nélkül. Aki állítólag – de az ilyesmi bizonyára csak rágalom – szívesebben lát férfiakat az élet azon szegletében is, amelyben épp a leghívebben ragaszkodik ama rábólintási szokásjogához.

Ennek a pletykának Weiner Janka nem siet utána járni, hisz ez idő tájt Raposka föl sem igen ébreszti még az érdeklődését. Miként abban a kérdésben sem lát Janka tisztán – de mit Janka!, mikor magunk is csak találgatunk –, hogy az efféle mélyen intim egybekapcsolódás, vagyis az eleve is büntetendő nemi eltévlyedésnek és az államhatárokon túlnyúló politikának a legszigorúbban titkos, hiszen tilos összefonódása milyen szerepet játszhat abban, hogy sikerül megalapozni a magyar szellemiség első és legfőbb németországi hídfőállását. Mert azon azért elcsodálkozunk, hogy Becker döntően állítólag még a magyar intézeti segédmunkatársak – mint például az intézeti könyvtáros – kinevezéséről is.

Pardon, ez nem így volt! Én vagyok az a hajdani könyvtáros, ezzel lép ki most a teraszra az új vendég, van szerencsém, Raposka Károly, de bizony sose vonzódtam az anormálokhoz, vagy hogy mondjam őket, úgyhogy engem nem is Becker nevezett ki, kézcsokom, és elnézést, hogy betörtünk a nyitott ajtón, Jankám, döbbenetes füstölt-hús-illat terjeng itt, remélem, ez nem véletlen.

Janka fölragyog, és köszön – szépen kéri Kárlit, ne emelgesse máris a fedőt, előbb hadd üdvözölje Sárít oly sok év után ismét, Raposkáké pedig ismerkedjenek meg az unokahúgával, Gáborné Kulcsár Emmával.

Emma?, örvendek, és magáé odabent az a fiataluracska?, igen?, Palcsinak hívják?, remek. Nos hát, Emma, tudja, én világeletemben a normális emberek közé tartoztam, szögezi le Kárlit, akit ez a szóban forgó elferdülés inkább zavar, semmint vonz, összbennyomása pedig az, hogy valami fura különösség, nemritkán jellemgyöngeség és morális megbízhatatlanság vegyül az ilyesfajtájú egyedek karakterébe. Tapasztalata szerint – hisz változatos élete folyamán azért eléggé lépten-nyomon kellett találkoznia ezzel a... nem is irritáló, inkább csak átmenetileg feszélyező, ám sokszor nagyon is mulattató jelenséggel... Elnézést, csak ezen mindig derülnie kell, bocsánat...

Mert eszébe jutott, hogy abban az időben együtt lakott Berlinben egy magyar zenésziúval, kezdi Raposka mesélni Emmának, de Sári azzal, hogy ezt ő már ezerszer hallotta, úgy tesz, mintha a műteremlakás nahát, milyen érdekes berendezése iránt érdeklődne, körbevezeteti magát Jankával, kacag, csodálkozva csapja össze kicsi tenyerét, és egy roppant izgalmas otthon művészi szabadságának titulálja azt, amit valójában egy szedett-vedett lomtárban uralkodó szutykos rumlinak tart.

Elég az hozzá, erről a csinos zenészről csak egyik éles szimatú barátjuk vette észre, hogy igencsak feminin alsóneműt szárogat a fürdőszobában. Ugye érti, Emma?, kiderült, hogy ez a lakótárs egy virtigli hogymondják – tényleg, hogy mondják?, mert neki attól, hogy homokos, rögtön roszogni kezd a foga alatt. Mint amikor először járt a Lidón, s az alkonyati parton egyszerre ismerkedett egy helybéli leánynak és a tenger gyümölcseinek az örömeivel – s ahogy ott széttárja a kis osztrigáját, megcsapja az illata, belemeríti az arcát, szürcsölni és harapdálni kezdi, hát roszog!

Szóval ez a berlini lakótárs meghívja egyszer őt egy hangversenyre. Na most ott a rokon szenvedélyűekből, nem túlzás, egy falkányi ült az olcsóbb helyeken egymás hegyén-hátán. Németek, magyarok vegyesen, ám egyöntetűen lerítt róluk a hogymond-

ják, felőlem mondjuk akkor annak. Én meg ott, a kellős közepükben. És akkor engem, hogy is mondjam csak, meglökött az ördög. Pislogok laposakat körbe, s teszek ide is, oda is a beavatottság látszatát keltő megjegyzéseket, utánozva azt az ő kis hangjukat, ugye, a végén pedig sietősen, titokzatosan távozom. Hát azt az őrzöngő tülekedést, ami aztán jött!

S miután olyan jót kacag, hogy még Emma combját is megcsapkodja, Raposka a kérdést abba a tágabb összefüggésbe is belehelyezi, hogy a dolog állítólag intézetünk alapító korszakának intézményes kapcsolatait is nagyban árnyalta, ha hinni lehet a szóbeszédnek, mert ki lát, ugye, a csukott ajtók mögé.

De hát persze, tűnődik el kicsit később, mégiscsak Becker az, aki megszerzi kormánytól a magyar intézet számára a Knobelsdorff-féle rokokó kastélyt az egyetem mögötti Dorotheenstrasse és Kupfergraben sarkán, és így válik célszerűvé az, hogy a magyar állam a szomszédos Herz-palotát vegye meg a collegium céljaira, majd '26 tavaszán megkezdődhessen a két ház egybeépítése. Ami túlzás nélkül valódi művészi eseményszámba megy, hisz a berlini belváros egyik legizgalmasabb helyén teszi eleve azt a mindaddig kihalt sarkot – magácska nem járt még arra?, sajnálhatja –, az épület tudniillik az Unter den Lindenre néz, kertje fáinak koronáján át a múzeumokra látni, tehát az egész voltaképp egy ott felejtett csendes sziget a nagyváros kellős közepén.

Na tessék, hát itt van egy közvetlen tanú!, kiált föl most Raposka Kárli egy alig középtermetű és feltűnően sovány alak láttán, aki zavartan áll meg az ajtóban, s akit Janka mutat be annak, aki nem ismerné: Flamm János – azaz Johannka – újságíró, költő. Ez a derék ember s egyben koszorús poéta ugyanis – ne gúnyolja őt a Kárli, milyen koszorús – éppen a mi berlini diákegyesületünket erősítette abban az időben, amikor nemek az elnökség igáját a nyakamba rakták.

Johannka inkább úgy emlékszik, Raposka nagyon is törekedett rá, hogy a Bund Ungarischer Hochschüler főnökeként vezérkedjen és békebíráskodjon – aztán mégis hajlik rá, hogy elhiggye, Kárli tényleg nyugtalaníthatták a sorozatos diákmérkőzések.

Hogy kicsodák?, értetlenkedünk.

Hát a diákszaták.

Ja, hogy a kikupálódni s fölemelkedni vágyó, ám sajnálatosan eltérő nációjú ifjak összecsapásaira gondol, aha!, midőn kiváltképp egyes közép- és kelet-európai nemzetiségű csoportok – semmiképp se kéne csűrhet vagy hordákat emlegetnünk, ugye – olykor akár egymás torkának is esnek, s bizony csont is törik, koponya is be-behorpad, s aki a puskaporossá vált levegőben fegyverpufogatást hall, és nem a bőrét menti, az pikk-pakk otthagyhajta a fogát?

Igen, Flamm Johannka erre gondol, de mért kérdezzük.

Vágy mikor a hosszúbicska-pengék némán siklanak át egy-egy hasfalon, teszi hozzá Raposka Károly.

Na de hát itt emberek társalognak!, és ha Kárli nem gusztustalankodna, Sári nagyon megköszönné, jó?

Janka szerint Raposka meséljen inkább arról a bálról, hátha Sárinak az jobban fog tetszeni.

Nem Janka szeretné azt inkább fölidézni?, meg az ifjúkori hódításokat?, kérdi kájanul Raposkáné, mit gondol Kárli?

Emma, drágám, ne figyeljen rájuk, fogja át Gáborné vállát Raposka, maga ne legyen ilyen! Visszatérve – az ilyen bálakon elsősorban persze adományokat akartunk gyűjteni a Bund javára, de nem volt mellékes az echte magyar kultúra bemutatásának missziója sem...

Echte magyar misszió...!, ha volna szabad diszkréten fölkacagni, akkor Johannka azt mondaná: ha-ha. Echte népi zenekar, magyar cigány és héber zsvány vegyesen, Weisz bácsi berlini csárdájából, ugye, itt egy Szőke Szakáll, ott egy Alpár Gitta, körüti kuplé, jiddis humor és cukros operett, na, gratulálok, ő a maga részéről köszöni szépen!

Janka bólogat, és mondhatja, tökéletesen érti a fanyalgást, ám ha jól emlékszik, mint belépőjegy- és tombolafelelős éppen Johannka szedte ott a pénzt – hogyan engedhet-e hát, hogy az adományok nagyobbik része fajtisztasági szempontból mégis roppant kétes eredetű legyen?

Flamm János válasz helyett ingerülten legyintve lép ki hozzánk a teraszra, majd érdeklődésünkre nem titkolt büszkeséggel újságolja, hogy sikerült végre tető alá hozni a magyar sajtókamara székházvásárlását.

Na de hát most már nem Pátria vagytok?, kérdi valamelyikünk.

Johannka készséggel világítja meg nekünk, hogy annak idején a Pátria – ugye, a jól ismert állapotok ellensúlyozásául – a keresztény magyar művészek klubjaként alakult meg, amely most már az újságíró-egyesületé. Ennél sokkal jelentősebbé vált viszont a sajtókamara szerepe, melynek megszervezésére voltaképpen kötelezve is lettünk a harminckilencedik évi négyes técé alapján, ha értjük, tehát magyarságvédelmi, azaz ön- és fajvédelmi alapon. Vagyis ezúttal az egész keresztény újságíró-társadalom megbízásából történik a tagfelvétel, intéződnék a lapengedélyek, s így aztán egyre-másra szűnik meg végre egy rakás kamarán kívüli, nivótlan vagy baloldali lap, kalóz-sajtó-termék és egyéb liberális szemét.

Na de hát mi van azzal az irányzattal, kérdi Raposka Károly, amelyik politikamentességet hirdetett?

Ugyan, Kárli, hát le lettek szavazva, hisz amikor így el vannak torzulva a sajtóarányok, hogy lehetne már felelősen politikamentességet képviselni? Az meg nem is igaz, amit mondanak, hogy aki származásra nézve hogyhívják, az ne lehetne tag, hisz aki nek például háborús kitüntetése van, hiába hogy minekmondják – kivételbe esik. Szóval az Andrássy út 101. alatti palota lesz a székház, ez már fix, és Johannka részt vett egy bejáráson is, amikor kinézték maguknak az újságíró-főosztály irodáit, őneki, úgy néz ki, az első emeleti titkárságon lesz asztala.

Raposkáné most már a vacsoráztatást sürgetné, de mivel a férje épp a friss országgyarapodásról beszélget már Jankával, felőle ihatnánk akár Erdély visszatérére is. Jankának viszont van már egy hitelt érdemlő példája, koccintás után ezért – míg a tálalóbból oszt ki nekünk tényért és evőeszközt – el is kezdi mondani, seregeink miként hajtják vissza Szent István jogara alá Erdély városait.

Elég az hozzá, őszerinte nem egészen úgy, hogyan azt mindnyájunk Vincéje az ő drága közönségének, úgymond, folytatólagosan nyomtatásba adja. Hanem inkább úgy, ahogyan Szatmárnémeti bekebelezése zajlott le, miként azt Janka első kézből veszi, hiszen Flórián Imre, aki ott a mi katonai diplomáciánk tótumfaktuma lett, nyomban megtelefonozta neki.

Miszerint váratlanul jön a hír, hogy mivel ez lesz az első bevonulás, a kormányzó is meg fogja mégiscsak szemlélni – táncrenden kívül, dacára az ellenjavallatnak. Mármost el tudjuk, ugye, képzelni azt az általános mozgósítást, kuncog föl Janka, melyet ezek után vajon mi vezérel? Hát nem egyéb, mint egy összehangolt, járványméretű hasmenés.

Nahát, Janka...!, kapja szájához a kezét Raposkáné Sári.

Édesem, veti oda neki Janka, felőlem mondhatod fosásnak is. Mert jaj, nehogy már baj legyen, ugye, a románok esetleg fegyveresen is meg ne zavarják, nem szólva, hát,

őfőméltósága személyes biztonságáról – így tehát a teljes harcészültség elrendelve. Na most én nem értek hozzá, szögezi le Janka. De vagy totális harci riadó, vagy nemzetisín puccparádé trombitaszóval, a kettő együtt nem megy!

Mert mi történik ezek után? Ünnepi zászlódíszben a szatmárnémeti főtér, a lakosság ujjong és kalapot hajigál, megérkezik a kormányzó, hogy fogadja a díszmenetet, mögötte Werth, a vezérkari főnök és Bartha mint hadügyminiszter meg a slepp. Harosan a kürt, és közeledik a hadtest díszlépésben, s ahogy annak a vezérkara meg a hogyhívjákja, élzászlóalja keresztülvonul a színen, csinál egy kurflit, majd besorakozik a fogadótársaság mögé – ahelyett, hogy. Mert mit kellett volna cselekedniük, ha hozzáértő rendező?

Megkerültek, apukám, szépen a teret, mondom Imrusnak, és jöttök körbe még egyszer meg még egyszer, ha egyszer nem vagytok elegen! Na de hát nem ottan direktor éppen a Fuchs Kálmán ebben az évadban, a szatmárnémetieknél?, kérdem. Hiszen az Temesváron már Aidát is csinált! Hát Jankám, feleli erre Imrus, esküszöm, hogy teneked van igazad.

Mert itt viszont? Ugyanavval a svunggal özönlik máris a térre befelé egy rakás ócska szekér és utánfutó kordé – ez a csapatvonat, magyarul trén avagy cugehőr –, egy szedett-vedett horda, de olyan, hogy Imrus megesküszik, szerencsétlenek azt se tudták, hol vannak. Na nézd már, mint a bazári majmokat mutogatnak minket – ugye, nyilván a riadóra föl, futtában ugrálhattak kocsira, s hajigálhatták fel a cuccot, tán még gatyát rántani se volt mindnek érkezése. Hát egymás hegyén-hátán a krumpliszák, a szénabála, oldalszalonna, tűzifa meg abrakostarisznya, és gurul szét minden, fazekak, vödörök, a kenyeresponyvából a cipók, s le akarnak borulni a fejszék meg a lószarlapátok a vesszőseprűkkel.

Hát hogy ez meg miféle svájneráj, vagyis was für eine?!, fordul oda őfőméltósága Werth és Bartha generálisokhoz. És mélységesen meg van ütközve az úgymondva hogy disznóságon. Mind a kettő lángvörösén áll, ahogy Imre meséli, és Werth Henrik olyasmit makog, hogy hát nem hajtották végre a parancsát, mert a vonatot nem lett volna szabad meneteltetni. Mire a kormányzó, azt mondja Imrus, meséli Janka, először szembesülve diadalmasan hódító seregének valódi ábrázatával, csalódottan sarkon fordul, és otthagya a parádét.

Anyád valagát nem lett volna szabad meneteltetni!, őrjöngött Imrénk magába fojtva, mikor aztán tanúja volt, hogy Werth üvöltve tapossa porba az egész vezérkart. Mi az, hogy nem lett volna szabad, te sváb tulok, mikor teljes harcészültségnél kötelező ott lenni a csapatvonatnak! Hát te magad vezényeltél díszlépés helyett riadót, te barom!

Ezt mondta?!, szólal meg Raposkáné. Egy Werth Henrikkel így beszél az Imre?

Mondta neki, gondolta magában, édesem. Érted.

Na de hogyhogy?, hát az Imrus, az mióta nem sváb?, adja Sári az értetlent, de Janka szemvillanással suhint már csak oda.

Amióta Flamból Flóriánra magyarosított, magyarázza Raposka, ki különben a Werthet is nagyon jól ismeri, s az régen is ugyanolyan durva volt, mint egy pokróc. És Kárlí jól emlékszik, hogy a Henriket ifjabb korában is egyedül csak német vezényszavas parancsokkal lehetett izgalmi állapotba hozni.

Vonulnánk talán asztalhoz, adja ki Janka az utasítást, és raknánk le becses ülepünket. De menet közben mégiscsak biztosít minket – úgy is mint kedves honfitársait –, hogy neki megvan a különvéleménye a népszórakoztatásnak erről az újabb cirkuszáról.

Már hogy... melyikre gondol, próbálunk óvatosan visszakérdezni – nem akarván elhinni elsőre.

Hogyhogy?, hát erre a revízióra, vagy hogy mondják újabban a rémálmot. Aminek, ő most megmondja, hogy jó vége nem lesz. Szavatolják bár a legharciasabb német és olasz nagykuttyák, s legyen akárhanyadik is az a döntés. Amúgy pedig neki egy bécsi – az keringő legyen vagy borjú-bécsi, ne pedig döntés. Wiener snicli meg valcer, az igen! De hogy mire jutott az a nemzetközi zsványbanda, felőle ugyan véshetik akár a Belvedere márványkövébe is, ő akkor se fogja elhinni, hogy ezt csak úgy lehet!

Nono!, lassan a testtel, Janka, mondjuk neki, ami jár, az jár.

Hiába hogy jár, mikor így nem lehet. De hát neki, ostoba fehérnépnek csak a szája jár, ne törődjünk vele, s vett-e magának mindenki tányért.

Rettenetes érzés volt, hogy egyikünk se találta meg azt a szót, amivel észre téríthetjük volna! Hiszen magyarokról, tőlünk elszakított színmagyarokról van szó. Mért?, elvenni lehet?, visszaadni nem lehet? S azon az estén magyar becsületünket igenis Flamm Johannka menti meg, amikor már a vacsorához körbeült asztalnál égő füllel, torkát köszörülve kér mégiscsak egy kis figyelmet.

Janka!, ha nem haragszik, szólal meg némi összepréselt ajkú tépelődés után, remegő hangon – épp amikor a háziasszony megjelenik vendégkoszorúja feje fölött a forró fazékkal.

Hát mért is haragudna?, Johannka csak parancsoljon, s azzal meg is áll a füstölt csülkös bableves szabadon lebegve.

Jó. Hát neki egyáltalán nem tetszik, hiába is nevetgélnek itt egyesek, és tán mégse kéne így beszélnie Jankának. Mikor egy ezeréves álom...

Húsz, Johannka. Vagy nem?, javítsatok ki, nem húsz éve volt ez a hogyhívják, Trianon?

Volna őneki Jankához egy kérdése. Azt az egyet ha megmondaná, úgy is, mint háziasszony. Hogy mire föl sértegeti vendégeinek és embertársainak a legszentebb érzelmeit. Az elemi, zsigeri nemzeti érzéseit...?!

Juj, hogy leteheti-e, mert már égeti az ujját. Na most ő pedig arra volna kíváncsi, s kérdése lendületével Janka a forró fazekat is odaveri szinte az asztallaphoz, szabad-e neki meglepődni. Mert Johannka most voltaképpen mely zsigereiben is van fölhorgadva? Mint népi német nemzeti magyar?, vagy fordítva? De míg barátunk a válaszon gondolkodik, szedjete, drágáim, kihűl.

*

Hogy miféle zsigereim...?, ez dobog egész este Flamm János fülében. Ha erre azt felelném – de nem szól egy szót sem –, hogy énnekem, édes Janka, egyedül a te húsdobba vágyó zsigereim vannak fölhorgadva, hát akkor mondanék csak igazat. Csak ne-hogy elhiggyem már, hogy tényleg érdekli a válasz.

Johannka egyre féltékenyebben hallgatja ezek után Raposkát is. Kárli a bablevest követően ugyanis piszkálni kezdi valamikori menyasszonyát, mert képtelen elhinni, hogy Janka nem emlékszik már, hogyan vitatkozott össze ő, a zöldfülü külföldi – ráadásul német belpolitikai kérdésben – a nevezetes Becker miniszterrel. Azaz épp hogy nem is miniszter már ekkor, csak egyszerű professzor, mert lemondott, és hűséges magyarjainak intézetében találkozik rendszeresen a barátaival és tanítványaival. Már összeomlóban van a weimari köztársaság, s épp erről folyik a szó azon az összejövetelen, ahová mint könyvtárost őt, Raposkát is meghívják, Janka még mindig nem emlékszik-e.

Mért, engem tán meghívtak?, hát akkor mire föl kéne már emlékezniem?!

Mert én este otthon elmeséltem, és te akkor bezzeg még...!

Johannka belesápad, ahogy a hajdani Jankát maga elé képzei, amint este, otthon – és állítólag bezzeg még...

Az egész délután akörül forgott, folytatja Raposka, hogy a kefebajszos pojacának, úgymond, aki ekkor már ugrásra kész, küszöbön áll-e a kancellársága vagy sem. A társaság kisebb része szorongva bizakodik, hogy nem, a zöm pedig viszolyogva és lekezelően legyintget csak. Ám ekkor Becker kifakad, és ostorozni kezdi a miniszterelnököt, Papent, hogy fölfoghatatlan, miért nem nyúl a legkézenfekvőbb biztos megoldáshoz.

Hogy hát mi volna az.

Átadni a hatalmat a pojacának.

Megtévelyedtett tán ez a mi derék exminiszterünk?, latolgatja Raposka, ám a többiek bizony buzgón helyeselni kezdenek, ahogy Becker megindokolja ötletét:

Pár hét alatt, azt mondja, levirtschaftol, és akkor megszabadulunk tőle.

Levirtschaftol?!, s Kárli meghökkenten pillant körbe, hát evvel itt mindenki egyetért? Ki is bukik belőle a csodálkozás, miszerint: Professzor úr, de hát azt tényleg komolyan tetszik gondolni a professzor úrnak, hogy ha ez az illető hatalomra kerül, akkor – akár belnémet, akár nemzetközi viszonylatban – betartaná a demokratikus játékszabályokat?

Na de herr Raposka!, néznek rá elhűlten mind, hogy miket beszél. Hát mit tehetne mást, mint hogy betartja?

Például azt, hogy nem tartja be. Ezen csodálkozni tetszenek tán? Megkérdezhetem, néz körbe Kárli, s Emmának és Johannának mutatja is, hogyan nézett körbe, hogy a tisztelt kollégák közül ki olvasta a szóban forgó kancellárjelölt könyvét, amely – miként a címe is ezt ígéri – az ő eljövendő harcáról szól? Senki? Hát igen, megérti ő, hogy a kultúrlények elhúzzák az orrukat egy ilyesfajta szellemi termék láttán. Pedig nem haszontalan forgatni, tudniillik leplezetlenül megírja benne, hogy mire készül, s erről talán nem ártana tudomást szerezni. Nos, ez hét éve történt – s mivel azóta ez az illető már vagy nyolc országot lenyelt vagy anektált, talán elmondható, hogy volt némi igazam.

Mindig mondtam, Kárli, töri meg a csöndet Janka, hogy terád sokkal jobban oda kéne figyelnie az emberiségnek. Vagy legalább a magyarságnak – most már, hogy lám, az ostoba németek ezzel a nemtörődömségükkel elfecsérelték utolsó esélyüket, hogy ennek a jó tanácsnak hasznát, a küszöbönállónak pedig elejét vegyék.

Édesem, te most gúnyolódsz, ha nem tévedek, ugye?, húzza Raposkáné a száját pengefesz mosolyra.

Roppant mulatságos, fordít nekünk ekkor hátat Johannka, pojaca!, dohogja, s a zsebéből egy csattintó mozdulattal máris égő öngyújtót ránt elő, hogy rágyújtani a terrorsarkába, a Nagyvásárcsarnok felé forduljon ki.

*

Raposka Károly és Weiner Janka jegyességéről eközben eszünkbe jut, amit annak idején Kárli mesélt nekünk. Hogy amikor '33-ban Janka az ő hosszas könyörgésére végrehazavitte magával – nyár lévén a révfülöpi nyaralójukba –, hogy bemutassa őt mint vőlegényét a szüleinek, mindjárt aznap délután lementek a tóra Janka apjával és bátyjával. És ahogy a két Weinerrel hármásban belegázoltak a vízbe, őt, Raposkát egyszer csak rettentő kínos érzés kerítette hatalmába – tán hogy valami ordítóan visszás körülmény folytán ő nyilvánosan válik most nevetségessé, s emiatt megszegyenül?, de vajon mi okból?, nézett végig ösztövé, gatyás alakján, melyen azonban semmi különösöt

nem talált. De aztán körbepillantott, s ekkor bizony már a szemébe ötlött, mitől is van közrefogva, hogy hát jobbján is, balján is egy-egy hatalmasra nőtt, húsos-kampós orr, képzeljük csak el, két rémületes zsidó ormány törekszik mellette előre a Balatonba.

*

Miután elfogyasztjuk a dobostortát is, amelyről Gábor Dezsőné gondoskodott, Weiner Janka föláll az asztal mellől, és – édeseinek szólítván minket – úgy véli, nem is képzeljük, hogy még a zoknitartó és a gatyapertli által behatárolt terekben is igaz magyar szívek dobbannak össze. Fölszólítja Palcsit, dobja csak ide neki az anyja retiküljét, Emmának pedig odaszól, jöjjön a drága, és olvassa föl innen, hogy péntek délig... Nem akarja?, miért?, na de ha nem, akkor majd ő.

Pénteken délig napostiszt voltam, írja Dezső, nem volt semmi újság. Délelőtt Vass Gerzson őrnaggyal bent jártam az erdőigazgatásnál, megbeszélést kellett folytatnunk az erdőtanácsossal – feltételezzük, rém érdekesítő lehetett.

Csak mellékesen jegyzi meg Punókájának Dezső, hogy útközben se odafelé, se visszafelé egyáltalán nem lehetett nőket nézni, mert az őrnagy minden nőt elnézett más elől. Janka pedig nevet, azt mondja, nem akárki lehet, ha képes a nőket elnézni más elől.

S derűs hitetlenkedéssel csóválva fejét azzal folytatja, hogy Dezsőnk délután – lévén szabadidős – alszik egy sort, majd átnéz a századirodára, ahol a háziaknál rádiót hallgatnak. A műsor épp Erdély visszahódítását taglalja jó hosszan – ellentétben Dezsővel, aki ezt most nem részletezheti, mert rá kell térnie a délutáni partira. Melyben partnere volt bizonyos Neumann, akinek sportáru-kereskedése van a Rákóczi úton, aztán doktor László, valamint Kauders, aki hármójuk közül a legjobb játékos. Eléggé hasonlít Urbán Vincére, sokat beszél, bár sokkal jobban játszik, de kivált abban különbözik Vincétől, hogy nagyon okos és kellemes ember.

Ám ez a bridzsparti sajnos bizony félbeszakad. Mert ahogy játszanak, hallják ám, amint Vass őrnagy eléggé zavaró módon diskurálni kezd a nyitott ablak alatt. Dezső odamegy, hogy becsukja, mire Vass fölnéz, és vigyorgó jókedvre derül. Hoppá, na, kit látnak szemei!, hogy hát ezennel Dezsőnket is meghívna magához estére, amidőn is hazája – vagyis szűkebb pátriája – visszatérésének öröme flekkenestélyt rendez a tisztjeinek. Ezt bizony Dezső oly megtiszteltetésnek kell hogy tekintse – beláthatja szívecskéje, Emma –, hogy muszáj neki a lapokat haladéktalanul bedobni, és nyomás borotválkozni.

Vacsora előtt még annyi történik, értesülünk Janka mélyen átélt fölolvadásából, hogy az őrnagy megható parancskiadás keretében a századdal is közli az örömhírt, és olyan szép beszédet mond, amilyenben ő már nagymester. Dezsőnk szerint legalábbis annyira kedvesen, közvetlenül tud beszélni, hogy mindenkit elbájol, és oly szívélyesen, hogy az csak az ő érzelmeiktől túlaradó szívének sajátja. Soha senkit se látott, aki ennyi türelemmel és szeretettel tudna viseltetni embertársai iránt – ezért persze társnői iránt is. Hiába no!, egyszerű formátum, jelentékeny alak, és ha vannak is hibái – kinek ne lennének! –, azok nagy részben épp ennek a jó szívének a következményei.

De miként is adhatná vissza Dezsőnk ama feledhetetlen flekkenestély hangulatát?! Hölgy az lényegében – vagyis eleinte – nem is nagyon van jelen, kivéve Antal zászlós feleségét, aki véletlenül, pontosabban már egy hete folyamatosan itt tartózkodik, s akire Vass Gerzson ezért ráruházhatja a muri tiszteletbeli háziasszonyának szerepét. Biztosan emlékszik rá Punóka is, hiszen találkoztak már a Koronában, milyen bájos asz-

szony, zamatosan magyaros tájszólással beszél, és ezen az estén is felettebb édesen éneklí majd a magyar nótákat cigánykísérettel.

No de messze még a cigány, előbb jön a flekken, melyet Vass Gerzson saját kezűleg süt. Ami azt illeti, Dezsőnk evett már valódi flekkent, mégpedig Marosvásárhelyen az Édes Lyukban – finom volt az is bizonyára, már nincs a szájában az íze –, de ilyen föl-séges ételről, mint a Vass-féle flekken, még csak nem is álmodott. A sokféle fűszert elegyítő páctól valami elképzelhetetlen zamat hatja át a húst, és omlós lett, hogy szinte rágni se kell, mert elolvad, amint szájba veszik. Van ott mindenféle része a marhának, és székelly módra megy a szétosztás. Egyszerre vagy négy darab sültet hoz be az őrnagy a konyháról, és föl-szeleteli, hogy minden darabból jusson mindenkinek. Mivelhogy jó fűszeres, csúszik rá a bor, és amint elfogy, ő csak süti tovább. Így megy ez sokáig.

S így kínál alkalmat minékünk is, akik Janka bablevesével nem laktunk még jól, hogy – míg Dezső élményeit hallgatjuk háziasszonyunk fölolvadásában – a külön táltra kiemelt oldalas- és csülökmaradványokat kezdjük dézsmálni erős tormával, csípős zöldpaprikával, hidegen.

Közben odakint megszólal az ének, tudniillik az ablak alá lopakodik Gábor Dezsőék komplett százada, s a munkaszolgálatosok nekifognak parancsnokuk legkedvesebb székelly nótáinak. Vass Gerzson a kitért ablakon át könnyáztatta orcával hallgatja, majd beszédet intéz hozzájuk – melyet a legénység közül az egyik rátermett fiú igencsak ügyes kis szónoklattal viszonz. Őrnagyunkkal együtt könnyezünk – az éj folyamán először, de nem utoljára. Jobban mondva később kimondottan sírunk, sőt, aztán még később – Vass őrnagy sokadik tósztyja alatt, amikor elcsuklik a hangja, és vagy három percig folytatni se tudja – már zokogunk.

Ha mindazt a szép gondolatot föl akarná Dezső idézni, amit a parancsnok beszédei tartalmaznak, akkor reggel nem érne rá kivonulni. De sose fogja elfelejteni, hogy legénységéhez fordulva már kezdőgondolata is a hű székellység és a derék zsidóság sors-és szenvedésközösségéről szól, majd pedig annak a reményének ad kifejezést, hogy úgy, amint az előbbieken szenvedésének megszűnését megértük, az utóbbiakét is meg fogjuk érni. Aztán ivás, cigány.

Székellyek, székellyek, mindig bizakodva énekeljete!, eriszi ki a hangját elsőnek az őrnagy, majd a tisztikar is csatlakozik, s egymással vetélkedve kezdenek bele új és új nótába. Felhangzott a szó, zeng az induló, édesanyám, lelkem, ne sírasson engem, Erdélyországba kell mennem, Erdélyország azt üzente, lesz, lesz, lesz, csak azért is lesz, hegyen-völgyön lakodalom, ünnep lesz! Nem kell nekünk más folyója, nem kell nekünk mások bérce, csak magyar hegy és magyar róna, ahogy az Isten rég kimérte!

Sorban mindenki húzatni tartozik, de csak olyan nótát, amelyik még nem volt, és elő kell énekelni a cigánynak. Még a ház is megrázkódik, midőn vagy egy tucat férfitorok kizengeti, hogy a magyar bakát az Úristen szereti, lovon, gyalog, autón, biciklin, vasúton, nótás kedvvel menetel az úton, s az a páros csillag kelet felé mutat, szép Erdélybe mutatja az utat, kincses Kolozsvárra.

Képzelhetsz engem, Punókám! Hát amint rám böknek, mondom: Aztán az volt-e már, mondom, hogy bevonult az édes rózsám katonának?, nem?, hát akkor szüksége van két karjára a hazának! De ha hiszed, édes, ha nem, évtizedek távolából is felködlenek a rég elfelejtett nóták, nem vallok szégyent. Hát ilyen magyar vagyok én. Aki pedig olyan nótát húzat, amelyik már volt, az büntetést fizet.

Később mindenféle vicces dologért kell büntetéseket fizetni. Aztán cigányt hozatnak. Miket írok, csak belebeszélnek itt nekem, azért tévesztek, hisz már eddig is ci-

gánnyal húzattuk a nótavetélkedést. Ott tartottam, hogy a büntetéspénzek gyűlnek a cigányok (3 darab) javára. Aztán zsírban pirított kenyeret szolgálnak fel.

A mulatozásban Beer vezet. Tudom, hogy neked nem volt szimpatikus, amit igazán sajnálok, mert végtelenül finom gondolkozású, nagyszerű modorú, igazi úriember. Énekelni, táncolni elsőrangúan tud, szólócsárdást jár elragadóan – utóbb kislát, hogy sok díjat nyert már nemzetközi táncversenyeken is. És most is ő győz azzal, hogy Gyergyótölgyes kellős közepében van egy nagy kaszárnya, ott székel a huszonegyes vadász parancsnoki szárnya. Mivel pedig azelőtt Békeffynél volt kellékes, kitűnően tudja szórakoztatni a társaságot Steinhard-kuplékkal is, de a jelen lévő hölgyekre való tekintettel a pikáns részeket lallalával helyettesíti, így a szövegből bizony nem sok marad.

Jelen lévő hölgyek és pikáns részletek?!, visítanak bele a fölolvadásba csúfolódva Sári és Janka. Punókám, te érted, miféle hölgyek?

Közben az összegyűlt büntetéspénzekből őrnagy urunk 15 pengőt átnyújt a moréknak. De ne félj, Punókám, én csak egy kis szakasszal vagyok benne. Később meleg kolbászt hoznak. A hangulat mindvégig kitűnő, igazán felejthetetlen éjszaka. Ezt már délután írja, most legszívesebben estig szívecskéjével beszélgetne, de kézzel direkt neheze ére esik az írás, a gépre pedig más vár. De már így is elég hosszan írt – bár Emma is ennyit írna! Isten vele, öleli Dezső.

*

Flamm János ütemesen rázkódó lábbal, végig meredten bámulja a fölolvadó asszonyt, aki cipőjét lerugva húzza föl szoknyája alá a lábát. Közben mint egy észrevétlenül visszaoldalgó alattomos kutya mar bele újra a féltékenység, mégpedig a legerősebb és legismerősebb, a bátyja iránti, melynek aznapi harapásait már attól kezdve túrnie kell, hogy Janka kimondja Flórián Imre nevét.

Amikor pedig az országgyarapításról és Urbán Vince tudósításairól beszélnek, Johannának eszébe jut, hogy hiába nyugtalanítja ez a kolozsvári riport, végül is nem olvasta rendesen végig. Vincével rendszerint máskor is így jár, ha bele is néz a cikkeibe, türelmetlenül továbblapoz. Illetőleg féltékenyen lapoz tovább – be is vallhatja, hogy Urbán Vince iránt pedig mesterségbeli féltékenységet érez. Mert Vince megtalálta a helyét, a lapjánál a dolgát, s mintha ettől jött volna meg a hangja is, az a mára már túllontúl is magabiztosan szóló orgánium. Míg őneki, Flamm Jánosnak bizony nehezebb, mert nézetei vannak – nem úgy, mint Vincének, akinek csak stílusa.

Később – már eltelt gyomorral, ám annál követelődőbb igazságérzettel – engedélyt kér, hogy emlékeztesse valamire a csülkös bableves itt egybegyűlt társaságát. Mégpedig hogy legjobb tudomása szerint a magyar revízió hősi krónikájában senki se zengte még el a kassai magyarok gyülekezetének mártíriumát.

Miről is van szó, Johannka?, kérdezzük bágyadtan, hisz bánjuk is mi, magyarán megmondva.

Mire ő, hogy noha nem lehetett jelen Kassán ama lélekemelő napokban, midőn visszakaptuk, nem úgy, mint egyesek. De aztán igenis jártam ott, nem sokkal később, hogy Urbán, e társaságnak idézőjelben közkedvelt Vincéje megtartotta épp ennél az asztalnál a maga élményeinek – hát hogy is mondjam csak, miféle – beszámolóját. Tehát találkoztam a kassai magyarokkal, vagyis első kézből tudom például hölgyeik esetét. Hogy mintegy – nem túlzás, azt mondja –, több mint hatszáz kassai honleány és nemzeti asszony, kik mind előszedték a női díszmagyart, mert ott akarnak pompázni a bevouláson. Reggel háromnegyed nyolckor már fennen sorakoznak, és végre fél tíz körül beterelek őket a dómba – hogy onnan seregeljenek majd elő?, vagy hogy ügyis oda

járul be majd esküre a dísznép², nem tudni. Elég az hozzá, hogy bezárják őket a katedrálisba, s onnan délután kettőig nem is lesznek kieresztve. Közülük számosan, hát tisztesség ne essék, ugye, fölszentelt helyen mégiscsak, sokan pedig elájulnak, föl kellett – volna! – mosni őket. Ha lett volna víz.

Ki lenne képes, kérdem én, kérdi Johanna, jóvátenni e kedves női szívek szörnyű csalódását, elrontott örömét, melyre oly nehezen s annyi ideig vártak? Oly kegyetlen dolog ez, mint sárba mártogatni egy kisgyermek ünnepi ruháját, összetörni új játékát, pofon verni, midőn örömmel közeledne éppen...

Emlékszel, Sári?, fordul ekkor a nejéhez Raposka Károly. Mikor a kultúrattasé kislánya addig nyafogott, hogy neki pisilni kell, míg egyszer csak meglátott egy tócsát? Hogyhogy hol?, hát édesem, valahol a Museuminselen, pontosan már nem emlékszem, elég az hozzá, följe guggol, és elvégzi a dolgát, hogy ide biztosan szabad neki is, ha másnak szabad volt, azt mondja. Csak bizony a szép kis fehér szoknyácskája csurom sáros lett, mert beleért a pocsolóába!

Te mért nem figyelsz oda, Kárli?, szólal meg Janka, s egyúttal föltálat egy tálca gyümölcsöt, Berlinben még énvelem voltál, nem a feleségeddel!

Köszönöm a figyelmedet, Károly, szólal meg most dermesztő hangon Flamm Johanna is, úgy látom, ezt a kassai esetet teljes mélységében sikerült fölfognod, még egyszer köszönöm.

Nagyon szívesen!, feleli Raposka, azzal hetykén rávigyorog Johannára, aki aztán elhűlten bámul csak maga elé, hogy mi ez itt, és hova is keveredett ő, s muszáj-e tényleg itt lennie. Majd a társaságnak hátat fordítva könyököl a terasz korlátjára, miközben cigaretta után kotor zakója zsebébe.

Raposkáné lép oda mögé, és kér ő is egy szálát, elnézést a kunyerálásért, amúgy nem dohányos, csak társaságban olykor jólesik az ital mellé. Milyen ital mellé?, morogja Flamm János, adnak itt valamit inni ezen a gyanús ragacson kívül?, bök állával Sárinak a markában szorongatott pohárkája felé, ám aki szerint semmi ragacs, kitűnő a diólikőr, és kóstolás nélkül nem illik leszólni.

Johanna erre megreszkíroz egy kupicával, majd a kedvező benyomás hatására gyorsan egy másikkal, és maga se tudja eldönteni, hogy az italtól élesedik-e ki addig kábult elméjének figyelme, avagy annak ellenére, de kiszáradva már egyes nézetei kifejtésének is nekirugaszkodik.

Azt próbálja megértetni Raposkáné Sárival, hogy ő – aki voltaképpen mégiscsak költő volna – képtelen az érdeklődését pusztán a rímfaragási mesterség keretei közé beszorítani. Őt nem csupán a vers ejti ámulatba, kezd hadonászni csillogó szemmel, hanem a művészet teljessége. De hadd mondjon még többet: nemcsak a művészet, hanem maga az élet, sőt, az összes létező és valaha létezett élet, vagyis a voltaképpeni történelem nyűgözi le.

Mert a történelem egyáltalán nem a holt és kihűlt múltat jelenti, emeli meg a hangját Johanna, hanem az eleven teremtőerőt! Mily bámulatos is a történelem!, hisz gondoljunk bele, hogy megteremthet valakit azért, mert milliók óhajtották és várták már az eljövételét! Miközben ez az illető valójában talán csak azért fogant meg, mert valamely esti iszogatás során egy-két pohárral több fogyott a kellesténél.

És abba belegendolt-e már Sári, hogy a történelem igenis a népek teremtménye, a népek hordják ki és hordozzák a maguk sorsközösségében. S amit szintén nem szabad elfelejteni, hogy a történelem minden elgyöngülésre a hatalom újabb és újabb föltámasztásával felel, minden nélkülözésre új és új gazdagsággal válaszol, s minden gátlottságra még dúsabb kiáradással! Mert temérdek az erő, s végtelen a nemzés hatal-

mas és győzedelmes birodalma, melynek arcvonásait viseli minden törekvő, teremtő és üzekedő emberi lény...!

Hát már megint szónokol az én drága kisöcsém!, lép ki most a teraszra egy honvéd-tiszti egyenruhás férfi, nyomában Weiner Jankával, aki elveszi tőle éppen a poggyászatát.

Flórián Imrus!, kiált föl Raposkáné Sári, és még össze is veri a tenyerét.

Szervusztok, jól mulattok?, mosolyog körbe ránk Flórián alezredes, de máris folytatja öccsének ugratását – hogy is volt ez, Johannka?, a világ mint nagy létrejövés, mi?, meg a hogyhívják, a teremtőerő...?

Das Schöpferische – nem egészen ugyanaz, de hagyjuk, Imre. Különben szervusz.

Bécsben hallgattuk párszor, énekiem, mondjuk, hányingerem volt ettől a profeszortól, hogy is hívták, Johannka?, de őt lenyűgözte, valósággal beleszédült. Ugye még évekig visszajártál? Óriási szeánszokat celebrált az öreg, valóságos rajongótábora volt, sose felejttem el, azokat a révült szónoklatait úgy hadonászta végig, hogy...

Imre, nagyon kérlek...!

Mert valami kampószerűségben végződő, csonka keze volt, és ő ezt az igen sajátos végtagot nemhogy röstellte vagy zebbe rejtette volna, hanem mint világháborús sebesülésére roppant büszke volt rá. Szóval ilyen madárkaromszerű, háromágú bőrkesztyűujjzatban ért véget a csonkjja, avval bökődött fel a levegőbe, és úgy rikácsolta, hogy...

Abbahagynád már?, befogod végre a szádat?, toporzékol a terasz közepén Johannka.

Hogy a népek sorközösségében, kedves hallgatóságom, kiabálja túl az öccsét Imre, nemcsak a szokásnak, a mítosznak és az erkölcsnek, hanem igenis a művészetnek is érvényre jut a maga faji meghatározottsága!

Egy pillanatra csend lesz, ezért mindenki tisztán hallja bentről a kis női örömsikolyt s nyomában a boldog férfihangoskodást, Punókám!, Palcsi!, hát merre bitangoltatok el a papa elől?, pedig megmondtam, ugye, hogy sokáig nem bírom, és egyszer csak hazalógok, nem megmondtam?, s látjuk is, hogy ölelgeti Gábor Dezső az övét az ajtónál.

Kemény István

MIDLIFE CRISES

Az iskolában okos kamasz lányok
nem hiszik el a holokauszot.
Szívem, mit csodálkozol,
te meg engem tagadtál meg!

Én azért éltem, hogy emlékezzünk,
jó sok hibával, de mégis azért,
te nekem éltél, ennek most vége:
már az új játékaidnak élsz.